

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Havkal, *Sûretü'l-arz*, I, 91; İbn Hazm, *el-Faşl*, IV, 182-183; Bekrî, *el-Mesâlik*, s. 161; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut 1405/1984, s. 163-171; *el-Hulel's-sündüsiyye*, I, 415; A^c yânü's-Şî'a, V, 216-217; Mohammed Talbî, *ed-Devletü'l-Ağlebiyye* (trc. el-Müncî es-Say-yâdî), Beyrut 1985, I, 626-629; Wilferd Madelung, "The Sources of İsmâ'îlî Law", *JNES*, XXV (1976), s. 39; a.mlf., "Some Notes on Non-İsmâ'îlî Shiism in the Maghrib", *SLI*, XLIV (1977), s. 87-89; a.mlf., "İbn Warsand", *EI² Suppl.* (İng.), s. 402; "Becelî", *İA*, II, 432.

MUSTAFA ÖZ

BECELİYYE

(البجليّة)

Hicri III. asrda

Kuzey Afrika Berberileri arasında faaliyet gösteren Şii âlimlerden

Ali b. Hüseyin el-Becelî ve

Hasan b. Ali el-Becelî'nin görüşlerini benimseyenlere verilen ad

(bk. BECELÎ, Ali b. Hüseyin;

BECELÎ, Hasan b. Ali).

BECELİYYE

(البجليّة)

Kâdiriyye tarikatının

Muhammed b. Hüseyin el-Becelî'ye

(ö. VII. / XIII. yüzyıl)

nisbet edilen bir kolu

(bk. KÂDIRİYYE).

BECİLE (Benî Becile)

(بنو بجيلة)

Adnânîler'e mensup

eski bir Arap kabilesi.

Kabileye adını veren Becile, Enmâr b. Nizâr b. Maadd'in oğlu veya kızıdır. Enmâr, kardeşi Mudar b. Nizâr'ın kuyusunu tahrip ettikten sonra Hicaz'dan Yemen'e kaçmış ve Kahtânîler arasına karışmıştır. Bunun için bazı kaynaklar bu kabilenin soyunu Kahtân'a bağlı gösterirler.

Serat dağlarına yerleşen Enmâr'ın iki oğlu Becile ve Has'am zamanla çoğalarak Tâif'e 120 km. kadar uzaklıktaki Tebâle ile Yemen'in yüksek dağlık kısımları arasındaki geniş bölgeye yayıldılar. Bedvî bir hayat yaşayan Becile kabilesi mensupları komşu kabilelerle olduğu gibi zaman zaman kendi aralarında da savaşmışlar ve çeşitli kollara ayrılarak mu-

telif bölgelere dağılıp oralandaki kabilelere iltihak etmişlerdir. Bekrî, bu kolları ve iltihak ettikleri kabileleri ayrıntılı olarak anlatır. Becile de diğer Arap kabileleri gibi putperest olup kendi putlarının yanı sıra kardeşleri Has'am kabilesinin putu Zülhalasa'ya da tapardı.

İslâmiyet'in ortaya çıkışı sırasında Becile'nin reisi Cerîr b. Abdullah el-Becelî idi. 10. yılın Ramazan ayında Cerîr'in başkanlığında Medine'ye gelen 150 kişilik Becile heyeti Hz. Peygamber'le görüştü ve İslâm esaslarına bağlı kalacağına söz verip ona biat etti. Becile'nin bir kolu olan Ahmesliler de aynı sıralarda Kays b. Azrâ el-Ahmesî başkanlığında 250 kişilik bir heyetle Medine'ye gelip Hz. Peygamber'e bağlılık arzetttiler. Her iki heyet mensuplarına hediyeler verildi ve kabilenin zekâtlarını toplamak üzere de Ebû Süfyan görevlendirildi. Resûlullah Cerîr b. Abdullah'ı 250 kişi ile Zülhalasa'yı tahrip etmek için gönderdi. Cerîr bu putu tahrip ettiği gibi Has'am kabilesinden bir heyetin de Medine'ye gidererek müslüman olmasını sağladı.

Hz. Peygamber'in vefatı üzerine bazı Becileliler irtidat ettiler. Hz. Ebû Bekir Cerîr'i onların üzerine gönderdi ve bir süre sonra irtidat edenlerin hepsi tekrar müslüman oldular. Kabile İslâm fetihlerinde çok önemli bir rol oynadı. Cerîr başkanlığında Medine'ye gelen Becileliler, elde edecekleri ganimetin dörtte birinin kendilerine verilmesi şartıyla Sâsânîler'e karşı savaşmak üzere Irak'a gitmek istediler. Hz. Ömer onların bu isteklerini kabul etti. Kâdisiye Savaşı'nda da İslâm ordusunun dörtte birini bu kabile mensupları teşkil ediyordu. İslâm fetihleri uğrunda yurtlarını terkeden Becile kabilesi mensupları çoğunlukla Küfe'ye yerleştiler ve orada kendileri için bir mahalle kurdular. Eski yurtlarında çok az bir zümre kaldı. Bu arada Mekke, Basra ve Dimaşk'a, ayrıca Endülüs'e yerleşenler de oldu. Bugün Irak'ta Bâcelân adı ile bilinen ve Hanikîn ve Hulvân'da yaşayan halk bu kabileye mensuptur.

Sıffîn Savaşı'nda Hz. Ali safında yer alan Becile kabilesi, Mus'ab b. Zübeyr'in Fars âmil'i Mühelleb b. Ebû Süfre'ye karşı Muhtâr es-Sekafî'nin kumandanı Ahmer b. Şümeyt ile birlikte savaştı, fakat yenilip dağıldı. Hâlid b. Abdullah el-Kasrî, İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin talebesi Ebû Yûsuf gibi meşhur simalar da bu kabileye mensuptur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 15-16, 74-75, 86; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 347-348; VI, 22; Halife b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), I, 257-260, 310-312, 344-345, 442-443; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâse), s. 64, 102-103, 499; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 384, 530; a.mlf., *Fütûh* (Müneccid), s. 310, 311, 328-329, 350-351; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 1763, 1988, 2186-2187, 2197-2202, 2221, 2355-2358, 2597, 3301, 3174; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 515-520; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-zeheb* (Abdülhamîd), II, 310-311; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 387-399; Bekrî, *Mu'cem*, I, 57-63; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 85-88; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb* (nşr. İbrâhim el-İbyârî), Kahire 1959, s. 171-172; Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ili'l-Arab*, Beyrut 1388/1968, I, 63-65; Atîk b. Gays el-Bilâdî, *Mu'cemü kabâ'ili'l-Hicâz*, Mekke 1399/1979, s. 30-33, 433-434; Mustafa Fayda, *İslâmiyetin Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 51-58; J. Hell, "Becile", *İA*, II, 432; W. Montgomery Watt, "Badjila", *EI²* (Fr.), I, 889-890.

MUSTAFA FAYDA

BECKEM

(ö. 329/941)

X. yüzyılın ilk yarısında Abbâsîler'in hizmetinde bulunan bir Türk kumandanı.

Ebû'l-Hüseyin Beckem, Taberistan'daki Alevî hükümdarlarının kumandanlarından Mâkân b. Kâkî'nin hizmetinde ücretli asker iken temayüz etmiş ve daha sonra Ziyârî Emîri Merdâvic b. Ziyâr'ın maiyetine girmiştir. Merdâvic'in Türkler'den meydana gelen askerî birliklerine karşı kötü davranması üzerine bunlar Beckem'in idaresinde isyan ederek 323'te (935) onu öldürdüler. Bu isyandan sonra artık Taberistan'da kalamayan Beckem yanındaki Türkler'le birlikte Abbâsî halifesinin ordusuna girmek maksadıyla Bağdat'a hareket etti. Fakat halifenin muhafız birlikleri onların Bağdat'a girmesine engel oldular. Bunun üzerine Vâsır ve Basra Valisi İbn Râik bunları askerî birlikleri arasına aldı ve Beckem'i Türkler ve Deylemliler'den meydana gelen kuvvetli bir ordunun kumandanlığına tayin etti. Bu sebeple kendisine Beckem er-Râikî denilmektedir.

İbn Râik 324 yılı sonlarında (Kasım 936) halife Râdî - Billâh tarafından emîrül-ümerâliğe tayin edildikten sonra Beckem, halifenin disiplinsiz muhafız birlikleri ve Ahvâz Valisi Ebû Abdullah el-Berîdî'ye karşı mücadelesinde onun başyardımcısı oldu ve bu başarıları sebebiyle sâhibü's-surtalığa ve aynı zamanda doğu eyaletleri valiliğine tayin edildi (Şu-